

**PROGRAM PRAC KONSERWATORSKICH I RESTAURATORSKICH
DOTYCZĄCY ELEWACJI DWORKU ŚWINIARSKICH
W CZARNKOWIE**

Opracowanie na zlecenie:

Gmina Miasta Czarnków

Autor opracowania:

Konserwator Dziej Sztuki
mgr Katarzyna Michalak

mgr Katarzyna Michalak
Konservator Dziej Sztuki

ul. Matejki 5/14, 60-766 Poznań
Nr. dyplomu: 1400/117345/2008

SPIS TREŚCI

Lp.	Zawartość	Str.
1.	Przedmiot opracowania	3
2.	Podstawa opracowania	3
3.	Cel i zakres opracowania	3
4.	Opis obiektu	4
5.	Stan zachowania i przyczyny zniszczeń	11
6.	Stratygrafia warstw obiektu	13
7.	Cel oraz założenia konserwacji i restauracji	18
8.	Program prac konserwatorskich i restauratorskich	18
9.	Zalecenia i uwagi konserwatorskie	23
10.	Dokumentacja fotograficzna	24
11.	Spis fotografii	32

1. Przedmiot opracowania

Przedmiotem opracowania jest: Program prac konserwatorskich i restauratorskich dotyczący elewacji dworku Świniarskich w Czarnkowie zlokalizowanego przy ul. Rybaki 28. Obecnie jest to dom mieszkalny. Obiekt wpisany jest do rejestru zabytków pod nr rej. 429/A z dnia 29.11.1968 roku i podlega ochronie konserwatorskiej.

2. Podstawa opracowania

Opracowanie powstało na zlecenie Gminy Miasta Czarnków.

Podstawą opracowania są:

- wizja lokalna,
- sporządzona dokumentacja fotograficzna,
- sondażowe badania stratygraficzne,
- materiały źródłowe.

3. Cel i zakres opracowania

Celem opracowania jest ocena stanu zachowania wszystkich elewacji budynku oraz zaproponowanie postępowania konserwatorskiego określającego sposób naprawy tynków, detalu architektonicznego, sztukaterii, stolarki drzwiowej oraz zalecanie dotyczące dachu budynku.

Program obejmuje następujące zagadnienia:

- opis budynku,
- stan zachowania wraz z fotografiami,
- szczegółowy proponowany program prac konserwatorskich.

4. Opis obiektu

4.1. Opis budynku

- **Orientacja**

Dworek Świniarskich w Czarnkowie położony jest narożnikowo, u zbiegu ulic Rybaki i Browarnej w północno-zachodniej części miasta. Jest to budynek wolnostojący. Główna, reprezentacyjna elewacja zwrócona jest na ul. Rybaki.

- **Bryła**

Budynek został wzniesiony na rzucie litery L. Składa się z dwóch części wyższej, z wyższym dachem i dostawionej od południa niższej, z niższym dachem. Budynek jest zasadniczo jednokondygnacyjny, z nieużytkowym poddaszem. Zwieńczony wysokim dachem naczółkowym od strony ul. Rybaki i dachami dwuspadowymi od strony ul. Browarnej. Dachy kryte w przeważającej części dachówką betonową. Część czerwoną dachówką ceramiczną ułożoną w koronkę. Otwory okienne zasadniczo są prostokątne i zwieńczone prosto za wyjątkiem 2 owalnych okien we wschodniej elewacji szczytowej. Stolarka okienna wymieniona na nową. Zabytkowa stolarka drzwiowa w elewacji frontowej, północnej oryginalna, drewniana.

- **Styl**

Obiekt wzniesiony w stylu eklektycznym. Elewacje wymurowane są z cegły i otynkowane. W obrębie elewacji frontowej, północnej detal architektoniczny w postaci opasek okiennych, gzymsu koronującego, pilastrów na skrajach elewacji oraz ozdobnego portalu wejściowego. Elewacja szczytowa wschodnia z opaskami okiennymi owalnych okien oraz dekoracją pasową okalającą obrys elewacji i oddzielającą 1 i 2 kondygnację.

4.2. Elewacja północna, frontowa, od strony ul. Rybaki

Elewacja północna, frontowa jest główną, reprezentacyjną elewacją dworku. Zwrócona jest na ul. Rybaki. Jest ośmioosiowa, jednokondygnacyjna. Elewację flankują pilastry z kanelowanymi trzonami. Takie same pilastry spinają po bokach portal wejściowy umiejscowiony w 4 osi od zachodu. Nie jest on umiejscowiony centralnie. Belkowanie portalu podpierają pełnoplastyczne kolumny. Elewację wieńczy profilowy gzyms koronujący. Otwory okienne posiadają proste opaski ponad którymi przewieszają się sztukateryjne girlandy.

4.3. Elewacja zachodnia, od strony ul. Browarnej

Elewacja zwrócona na ul. Browarną jest bardzo prosta, tynkowana na gładko, bez detalu architektonicznego. Elewację wieńczy prosty drewniany gzyms. Składa się z 2 członów: sześćoosiowego, jednokondygnacyjnego z wyższym dachem oraz niższego, z osobnym dachem dwuspadowym, trójosiowego, również jednokondygnacyjnego. W obrębie 1 członu w 4 osi od północy umiejscowione jest wejście. W obrębie 2 członu wejście umiejscowione jest w 1 osi od południa.

4.4. Elewacja szczytowa, wschodnia

Elewacja szczytowa zwrócona na wschód jest jako jedyna dwukondygnacyjna. W pierwszej kondygnacji elewacja przepruta jest tylko jednym otworem okiennym umiejscowionym po stronie północnej. W obrębie drugiej kondygnacji skrajnie znajdują się owalne otwory okienne oraz pomiędzy nimi dwa prostokątne. Elewację zdobi dekoracja pasowa okalając elewację po obrysie i oddzielając kondygnacje. Owalne okna posiadają opaski okienne.

4.5. Elewacja szczytowa, południowa

Elewacja szczytowa zwrócona na południe jest elewacją niższej części, dostawionej od południa. Jest prosta, tynkowana na gładko z otworem drzwiowym w kondygnacji poddasza.

4.6. Elewacja tylna, południowa

Elewacja tylna zwrócona na południe jest sześciosiowa, jednokondygnacyjna. W 2 i 6 osi posiada otwory drzwiowe. Otwór drzwiowy w 6 osi prowadzi na klatkę schodową prowadzącą na poddasze. Otwory okienne posiadają opaski okienne, analogiczne jak w elewacji frontowej, północnej.

4.7. Elewacja tylna, wschodnia

Elewacja tylna zwrócona na wschód również dzieli się na 2 człony tak jak przeciwległa elewacja zwrócona na ul. Browarną. Wyższy człon, z wyższym dachem jest pięćosiowy. W 3 osi od północy otwór drzwiowy. Jego stolarka drzwiowa jest współczesna oraz posiada współczesny daszek. Niższy człon posiada tylko jeden otwór okienny. W miejscu połączenia wyższego i niższego członu, który jest węższy znajduje się jednokondygnacyjna przybudówka. Szczyt wyższego dachu obłożony płytą OSB z kwadratowym otworem bez stolarki. Elewacje są proste, tynkowane na gładko, bez detalu architektonicznego.

5. Stan zachowania i przyczyny zniszczeń

Czynnikiem nadrzędnie sprzyjającym niszczeniu obiektów architektury jest środowisko zewnętrzne tj. wiatr, zanieczyszczenia powietrza, duże wahania temperatury, a w szczególności woda, która może przenikać do wnętrza murów na wiele sposobów. Prócz wody opadowej, zawierającej w wyniku zanieczyszczenia powietrza niebezpieczne dla podłoża mineralnych kwasy oraz kondensacji pary wodnej w strukturze muru, podciągana jest ona z gruntu (transportując przy okazji szkodliwe sole), a także наносzona przez wiatr. Szkodliwe działanie wody polega na rozpuszczaniu, spęcznianiu, a następnie wymywaniu składników mineralnych z porowatych materiałów budowlanych (cegieł i zapraw), co przyczynia się do ich osłabienia i destrukcji. Woda może również niszczyć obiekty na drodze fizyko-mechanicznej w wyniku zamarzania. Kumulująca się w szczelinach i porach, zamieniając się w lód będzie rozsadzać porowate materiały budowlane prowadząc do ich pęknięcia i wykruszania. Wraz z gazowymi zanieczyszczeniami atmosfery, takimi jak dwutlenek siarki czy tlenki azotu, woda tworzy kwasy, które na drodze reakcji chemicznych rozkładają minerały. Rozpuszczalne w wodzie i transportowane wraz z nią sole podlegają w zmiennych warunkach wilgotności i temperatury procesom krystalizacji i rekrystalizacji. Podczas wysychania zawilgoconego muru, krystalizujące w jego porach przypowierzchniowych i zwiększające swoją objętość, sole powodują mechaniczne rozpychanie porowatej struktury cegieł i zapraw. Pod wpływem wzrostu wilgotności spowodowanym, np.: opadem deszczu, sole te ulegają rozpuszczeniu dzięki czemu później mogą ponownie zamienić się w kryształy.

Cykliczna krystalizacja i rekrystalizacja soli w warstwie przypowierzchniowej porowatych materiałów budowlanych prowadzi do łuszczenia się, pękania i dezintegracji granularnej, a co za tym idzie ich rozpadania się. Stała obecność wody sprzyja również rozwojowi mikroorganizmów. Prócz negatywnych zmian wizualnych w postaci barwnych nalotów, zaplamień i wykwitów, mikroorganizmy takie jak glony, bakterie czy grzyby są w stanie wydzielać do podłoża szkodliwe enzymy i słabe kwasy organiczne, rozpuszczające składniki mineralne, z których owo podłoże się składa. Ponadto, ich obecność sprzyja kumulacji dużej ilości wilgoci, która jest katalizatorem wszystkich opisanych wyżej procesów niszczących. Obiekty architektoniczne także ulegają na przestrzeni swojego istnienia remontom oraz przekształceniom co nierzadko zmienia ich pierwotny wygląd. Niewłaściwe naprawy czy zaniedbania prowadzą również do pogarszania się stanu zachowania obiektów.

Stan zachowania elewacji dworku Świniarskich przy ul. Rybaki 28 w Czarnkowie jest zły. Tynki są silnie zniszczone, spękane, widoczne są w ich obrębie 2 warstwy reprofiliujące i wtórne uzupełnienia. Wydaje się, iż ostania warstwa została wykonana z niewłaściwej, zbyt silnej zaprawy co przyczyniło się do zniszczeń elewacji. Powłoki malarskie łuszczą się i są zabrudzone. W obrębie tynków występują conajmniej 3 przemaalowania. Silnie zawilgocona jest strefa przyziemia. Tynki tam są zasolone, z ubytkami. Obecna kolorystyka obiektu jest wtórna i niewłaściwa. Detal architektoniczny w postaci opasek w obrębie parapetów na pewno pierwotnie posiadał profilowanie, które odsłania się w ubytkach. Detal architektoniczny również silnie zniszczony z ubytkami i odspojeniami zapraw od podłoża. Posiada spękania i pęknięcia. Wtórne uzupełnienie wykonane są niewłaściwie, mało estetycznie. Na elewacjach znajdują się przewody, zamontowane są anteny satelitarne i telewizyjne. Szczyt wyższego członu od strony ul. Browarnej wtórnie zabudowany płytą OSB. W katastrofalnym stanie jest poszycie dachu z dachówki betonowej. Jest ono porośnięte przez mikroorganizmy, od strony poddasza widać prześwity. W złym stanie zachowania jest więźba. Widać działalność drewnojadów, mikroorganizmów oraz zawilgocenia. W jej obrębie są wtórne, doraźne naprawy. Konstrukcja nie wygląda stabilnie i wymaga opinii konstruktora. Stolarka okienna wymieniona na nową, nie jest przedmiotem niniejszego opracowania. Stolarka drzwiowa w elewacji frontowej od strony ul. Rybaki w złym stanie zachowania. Drzwi są krzywe, wtórnie przemaalowane. Drewno

nie posiada gładkiej powierzchni. Okucia pokryte produktami korozji. Drewniany gzyms w obrębie elewacji od strony ul. Browarnej silnie rozeschnięty, drewno zszarzałe. Proste drzwi w kondygnacji poddasza w elewacji szczytowej południowej wykonane z desek zniszczone. Drewno zszarzałe, rozeschnięte. Okucia pokryte produktami korozji. Drzwi od strony ul. Browarnej w 1 członie drewniane ramowo-płycinowe w kolorystyce brązowej. Analogiczne wizualnie drzwi, ale bez nadświetla w elewacji tylnej południowej. W 2 członie drzwi nowe, stylizowane. Drzwi na klatkę schodową w elewacji tylnej południowej nowe, stylizowane. Drzwi w elewacji tylnej, wschodniej współczesne, nie pasujące do obiektu.

6. Stratygrafia warstw obiektu

Sondażowe badania stratygraficzne wykonano w obrębie tynków i detalu architektonicznego oraz stolarki drzwiowej w elewacji frontowej od strony ul. Rybaki. Elewacje zostały wtórnie reprofilowane zaprawami tynkarskimi. Wydaje się, iż ostanía warstwa została wykonana z niewłaściwej, zbyt silnej zaprawy co przyczyniło się do zniszczeń elewacji. Ostanie, najbardziej współczesne powłoki malarskie oraz warstwy malarskie pod spodem nie są właściwe kolorystycznie, ani nawiązujące do historycznych. W większości miejsc podczas badań nie znaleziono starych wapiennych tynków, jedynie wyprawy wapienno-cementowe czy cementowe. Wapienna zaprawa znajduje się jedynie w spoinach cegły i widać jej resztki na licu cegieł. Zapewne na przestrzeni istnienia obiektu tynki zostały wymienione. Więcej informacji o zaprawach i powłokach malarskich może pojawić się na etapie wykonawczym podczas usuwania zdegradowanych tynków. Obecnie na tynkach znajdują się różowe powłoki, a pod spodem zielone i pomarańczowe. Lokalnie od frontu znaleziono powłokę malarską w tonacji szarej zbliżonej do koloru S 168 z wzornika Keim Naturstein. Jest to najstarsza chronologicznie odsłonięta warstwa, do której należy powrócić, chyba że na etapie wykonawczym pojawią się nowe odkrycia. Detal architektoniczny został reprofilowany. Jego obecna żółta kolorystyka też nie jest historyczna. W obrębie parapetu okiennego znaleziono fragment wcześniejszego profilowania. Na jego powierzchni znaleziono pozostałości powłok malarskich w kolorze zielonym, pomarańczowym i szarym. Na dekoracji pasowej - obramieniu elewacji szczytowej, wschodniej znaleziono powłokę malarską w tonacji

szarej zbliżonej do koloru S 168 z wzornika Keim Naturstein. Jest to najstarsza chronologicznie odsłonięta warstwa, do której należy powrócić, chyba że na etapie wykonawczym pojawią się nowe odkrycia. Elewacje należy potraktować monochromatycznie, bez rozróżniania kolorystycznego tynków i detalu architektonicznego. W obrębie stolarki drzwiowej w elewacji od strony ul. Rybaki znaleziono pozostałości szaro-zielonych powłok malarskich, które pasują do najstarszej, znalezionej kolorystyki tynków.

Odkrywka ukazująca wcześniejsze powłoki malarskie pomarańczową (1) i zieloną (2) oraz obecną różową (3).

Odkrywka ukazująca pozostałość na cegle jasnej zaprawy wapiennej (1), zapewne pierwotnego tynku, który na przestrzeni istnienia obiektu został wymieniony.

Szara powłoka malarska zbliżona do koloru S 168 z wzornika Keim Naturstein (1) odsłonięta na tynkach w obrębie elewacji frontowej od strony ul. Rybaki.

Szara powłoka malarska z przyłożonym wzornikiem z kolorem S 168.

Naturalna odkrywka w obrębie elewacji szczytowej, wschodniej. Widoczne pod reprofiliacją z żółtą powłoką (4), powłoki pomarańczowe (2) i zielone (3). Na dole na zaprawie leżącej bezpośrednio na cegle szare powłoki malarskie zbliżona do koloru S 168 z wzornika Keim Naturstein (1).

Zbliżenie na pozostałości profili odsloniętych w obrębie parapetu okiennego.

Odkrywka w obrębie stolarki drzwiowej odsłaniająca pozostałości zielono-szarych powłok malarskich (1).

7. Cel oraz założenia konserwacji i restauracji

Głównym założeniem i celem prac konserwatorskich i restauratorskich dotyczących elewacji dworku Świniarskich w Czarnkowie będzie poprawa estetyki obiektu, zabezpieczenie substancji zabytkowej przed dalszym niszczeniem pod wpływem czynników atmosferycznych oraz przywrócenie obiektowi w miarę wiedzy i możliwości jego pierwotnego charakteru architektonicznego.

Poniższy program konserwatorski jest programem ramowym, opartym na analizie wizualnej obiektu, założenia konserwatorskie mogą więc podczas prac konserwatorskich ulec zmianie.

8. Program prac konserwatorskich i restauratorskich

1. Wykonanie dokumentacji fotograficznej i opisowej stanu zachowania obiektu przed konserwacją. Szczegółowa dokumentacja fotograficzna powinna być także wykonywana w trakcie jego konserwacji. Każdy etap prac powinien być należycie udokumentowany.
2. Wykonanie po ustawieniu rusztowania badań stratygraficznych w obrębie tynków, detalu architektonicznego oraz sztukaterii oraz stolarki drzwiowej potwierdzających/określających technikę i technologię pierwotnych warstw obiektu oraz jego kolorystykę. Ostateczna kolorystyka musi być zaakceptowana przez WUOZ w Poznaniu Delegaturę w Pile.
3. Opracowanie dokumentacji powykonawczej z dokładnym opisem przeprowadzonych prac wraz z dokumentacją fotograficzną.

8.1. Proponowane postępowanie konserwatorskie

1. Wykonanie przeglądu i koniecznych napraw dachu wraz z wymianą poszycia na dachówkę ceramiczną układaną w koronkę. Ze względu na zły stan zachowania więźby konieczne jest by przed wymianą poszycia dachu przegląd konstrukcji dachu wykonał konstruktor i w porozumieniu z konserwatorem ustalił zakres prac przy więźbie.

2. Wykonanie nowego systemu odprowadzania wody z dachu i jego opierzeń z blachy tytan-cynk. Należy zmienić system mocowania rynien, zlikwidować bardzo gęsto mocowane haki. Haki nie mogą być montowane w elewacji tylko na konstrukcji dachu.
3. Wykonanie niezbędnych przemurowań w obrębie kominów oraz ich otynkowanie.
4. Demontaż i wykonanie nowych opierzeń blacharskich parapetów z blachy tytan-cynk.
5. Demontaż dachówki z gzymsu w obrębie elewacji szczytowej, południowej i wymiana na opierzenie z blachy tytan-cynk.
6. Demontaż wszystkich obcych i niepotrzebnych oraz przeszkadzających na czas remontu elementów metalowych czy drewnianych takich jak haki, kotwy, śruby, gwoździe, dyble, przewody, itp. występujących w obrębie elewacji. Należy uporządkować wszelkie instalacje, schować je podtynkowo oraz usunąć anteny satelitarne i telewizyjne. Elementy, które wrócą na elewację należy zabezpieczyć i zmagazynować, a po wykonaniu prac i uzgodnieniu rodzaju elementów i miejsc montażu z nadzorem konserwatorskim zamontować. Należy także w miarę możliwości technicznych usunąć kominy wentylacyjne występujące w obrębie elewacji tylnej, południowej. Zaleca się demontaż zadaszenia nad drzwiami w elewacji tylnej, wschodniej oraz wymianę współczesnej, niepasującej estetycznie do obiektu stolarki drzwiowej.
7. Wykonanie izolacji ścian fundamentowych polegające na:
 - Odkopanie części podziemnej budynku do wysokości posadowienia fundamentów.
 - Oczyszczenie podłoża z gniazd żwirowych, nadlewek, kurzu czy ziemi.
 - Wykonanie wyprawek podłoża.
 - Wykonanie izolacji pionowej przy użyciu szlamów mineralnych.
 - Zasypanie wykopu.
 - Tam gdzie to możliwe wykonanie opaski żwirowej wokół budynku.
 - Wykonanie izolacji pionowej murów powinno być wykonane równoległe z wykonaniem drenażu wokół budynku lub izolacji poziomej.
8. Demontaż płyt OSB z elewacji szczytowej, południowej. Wykonanie murowania tej ściany i jej otynkowanie.

9. Mechaniczne usunięcie skorodowanych, odspojonych i spękanych tynków w obrębie wszystkich elewacji.
10. Usunięcie wszelkich wtórnych uzupełnień i warstw reprofiliujących w obrębie tynków i detalu architektonicznego. Należy odsłonić pierwotne profilowania gzymsów i parapetów spod wtórnych zapraw.
11. Mechaniczne poszerzenie i pogłębienie spękań i szczelin występujących w tynkach i detalu architektonicznym, tak by umożliwić ich późniejszą właściwą naprawę.
12. Wykonanie dezynfekcji tynków i detalu architektonicznego w miejscach porastanych lub narażonych na porastanie przez mikroorganizmy poprzez spryskanie preparatem biobójczym.
13. Wykonanie napraw pęknięć w murach metodami systemowymi certyfikowanymi, np.: Helifix, Brutt-saver.
14. Stabilizacja pozostałości soli rozpuszczalnych w wodzie w obrębie miejsc po skuciu tynków poprzez naniesienie preparatu Escofluat firmy Schomburg lub analogicznego środka.
15. Wykonanie impregnacji wzmacniającej oraz gruntującej w miejscach odsłoniętych przełamów tynków po skuciu oraz w obrębie pozostawionych tynków. Wzmocnienie całej powierzchni detalu architektonicznego.
16. Wykonanie uzupełnień tynków w miejscach wcześniej skutych tynków zaprawą mineralną. Proponuje się zastosowanie gotowej zaprawy tynkarskiej wapienno-trasowej na zabytkowe podłoża – Optosan Trassputz firmy Optolith. W przypadku większej połaci do rekonstrukcji najpierw należy wykonać obrzutkę szczepną. W obrębie strefy cokołowej zaleca się użycie zapraw renowacyjnych w systemie WTA.
17. Wykonanie uzupełnień oraz rekonstrukcja pierwotnych profilowań w obrębie detalu architektonicznego. Proponuje się zastosowanie gotowej zaprawy tynkarskiej wapienno-trasowej na zabytkowe podłoża – Optosan Trassputz firmy Optolith.
18. Wykonanie nowej warstwy wierzchniej, wykończeniowej na tynkach poprzez nałożenie tynku cienkowarstwowego, np.: Optosan Trassfeinputz firmy Optolith, ewentualnie poprzez nałożenie mineralnej, drobnoziarnistej szpachli wykończeniowej do zabytkowych powierzchni, np.: Capalith Fassadenspachtel P

- firmy Caparol. Tynki powinny być zatarte przy użyciu styropianowych pacek tak by widoczne było kruszywo.
19. Reprofilacja oraz wyostrenie profili i formy detalu architektonicznego przy użyciu mineralnej, drobnoziarnistej szpachli wykończeniowej do zabytkowych powierzchni, np.: Capalith Fassadenspachtel P firmy Caparol.
20. Opracowanie kolorystyczne tynków i detalu architektonicznego na podstawie wyników badań stratygraficznych w kolorystyce zatwierdzonej przez WUOZ w Poznaniu Delegaturę w Pile na podstawie prób kolorystycznych na obiekcie. Zaleca się zastosowanie farb silikatowych.
21. Konserwacja drewnianego gzymsu koronującego w obrębie wyższej partii elewacji od strony ul. Browarnej oraz od strony podwórka polegająca na:
- Przeszlifowanie powierzchni drewna przy pomocy papierów ściernych. Szlifowanie zakończyć papierem ściernym o gradacji co najmniej 260. Szlifowanie wykonywać przy pomocy papieru ściernego nawiniętego na drewniany klocek. Nie należy stosować szybkoobrotowych tarcz ściernych!
 - Impregnacja grzybo- i owadobójcza całości stolarki odpowiednio dobranymi środkami chemicznymi na bazie permetrinu.
 - Wzmacnianie strukturalne osłabionej powierzchni drewna roztworem żywic termoplastycznych lub poliuretanowych.
 - Wykonanie niezbędnych napraw stolarskich konstrukcji oraz uzupełnienie ubytków w drewnie metodą flekowania odpowiednio dobranym gatunkiem drewna. Nowe elementy wklejać przy pomocy klejów do drewna na bazie dyspersji polioctanu winylu, a następnie zacisnąć w ścisku stolarskim. Po wyschnięciu kleju wyprofilować element przy użyciu papieru ściernego.
 - Opracowanie kolorystyczne powierzchni drewna w kolorystyce detalu architektonicznego.
22. Konserwacja stolarki drzwiowej polegająca na:
- Usuwanie chemiczne powłok malarskich z powierzchni drewna przy pomocy środków spulchniających np. Remmers AGE, Bondex – Usuwacz Uniwersalny, Düfa Universal Abbeizer lub innych równoważnych. Nie należy stosować technik termicznych (opalarki elektryczne). Usuwanie starych powłok wykonywać ręcznie przy pomocy szpachli, dłut, noży i cyklina.

- Przeszlifowanie powierzchni drewna przy pomocy papierów ściernych. Szlifowanie zakończyć papierem ściernym o gradacji co najmniej 260. Szlifowanie wykonywać przy pomocy papieru ściernego nawiniętego na drewniany klocek. Nie należy stosować szybkoobrotowych tarcz ściernych!
- Impregnacja grzybo- i owadobójcza całości stolarki odpowiednio dobranymi środkami chemicznymi na bazie permetrinu.
- Wzmacnianie strukturalne osłabionej powierzchni drewna roztworem żywic termoplastycznych lub poliuretanowych.
- Wykonanie niezbędnych napraw stolarskich konstrukcji oraz uzupełnienie ubytków w drewnie metodą flekowania odpowiednio dobranym gatunkiem drewna. Nowe elementy wklejać przy pomocy klejów do drewna na bazie dyspersji polioctanu winylu, a następnie zacisnąć w ścisku stolarskim. Po wyschnięciu kleju wyprofilować element przy użyciu papieru ściernego.
- Uzupełnienie drobnych ubytków przy użyciu kitów akrylowych/winylowych do drewna.
- Opracowanie powierzchni uzupełnień.
- Opracowanie kolorystyczne powierzchni drewna w technice i kolorystyce dostosowanej do pierwotnych powłok na drewnie i zatwierdzonej przez WUOZ w Poznaniu Delegaturę w Pile.
- Wykonanie nowego szklenia naświetla drzwi w elewacji frontowej od strony ul. Rybaki i Browarnej.
- Oczyszczenie oraz antykorozyjne zabezpieczenie okuć drzwi. W przypadku braku okuć należy je wykonać na wzór zachowanych. Czopy zawiasów, trzpienie i pracujące elementy okuć nasmarować olejem silikonowym o lepkości 100 lub rafinowanym olejem wazelinowym.
- Dokonać ewentualnych regulacji.

9. Zalecenia i uwagi konserwatorskie

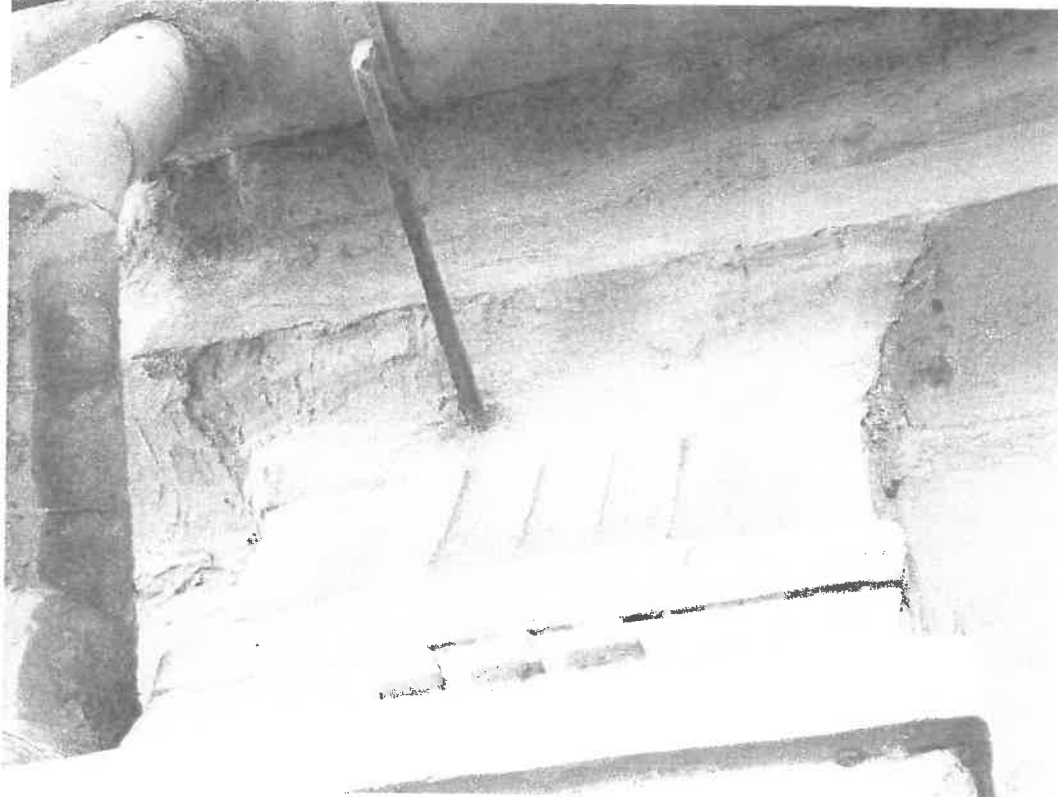
1. Prace należy prowadzić pod nadzorem dyplomowanego konserwatora dzieł sztuki i właściwych służb konserwatorskich.
2. Po zakończeniu prac należy wykonać pełną dokumentację powykonawczą zgodnie z zaleceniem Ośrodka Dokumentacji Zabytków.
3. Nieodłącznym i częstym zjawiskiem przy renowacji zabytków architektury, w trakcie przeprowadzanych prac, jest występowanie problemów i zadań nie zawartych w programie konserwatorskim, należy je wówczas rozpatrzyć i podjąć decyzję dalszego postępowania wspólnie z Inwestorem, WUOZ w Poznaniu Delegaturą w Pile i nadzorem autorskim i konserwatorskim.
4. Zaproponowane w niniejszym opracowaniu materiały i ich producenci podani zostali jako przykładowi, więc dopuszcza się zastosowanie innych materiałów, lecz o równoważnych parametrach. Stosowane do prac materiały powinny posiadać atesty lub dopuszczenia do stosowania w zabytkach i odpowiadać obowiązującym normom.
5. Wszelkie zmiany w zakresie i sposobie prac konserwatorskich należy uzgadniać z WUOZ w Poznaniu Delegaturą w Pile.

mgr Katarzyna Michalak
Konserwator Dzieł Sztuki

ul. Matejki 5/14, 60-766 Poznań
Nr. dyplomu: 1400/117345/2008

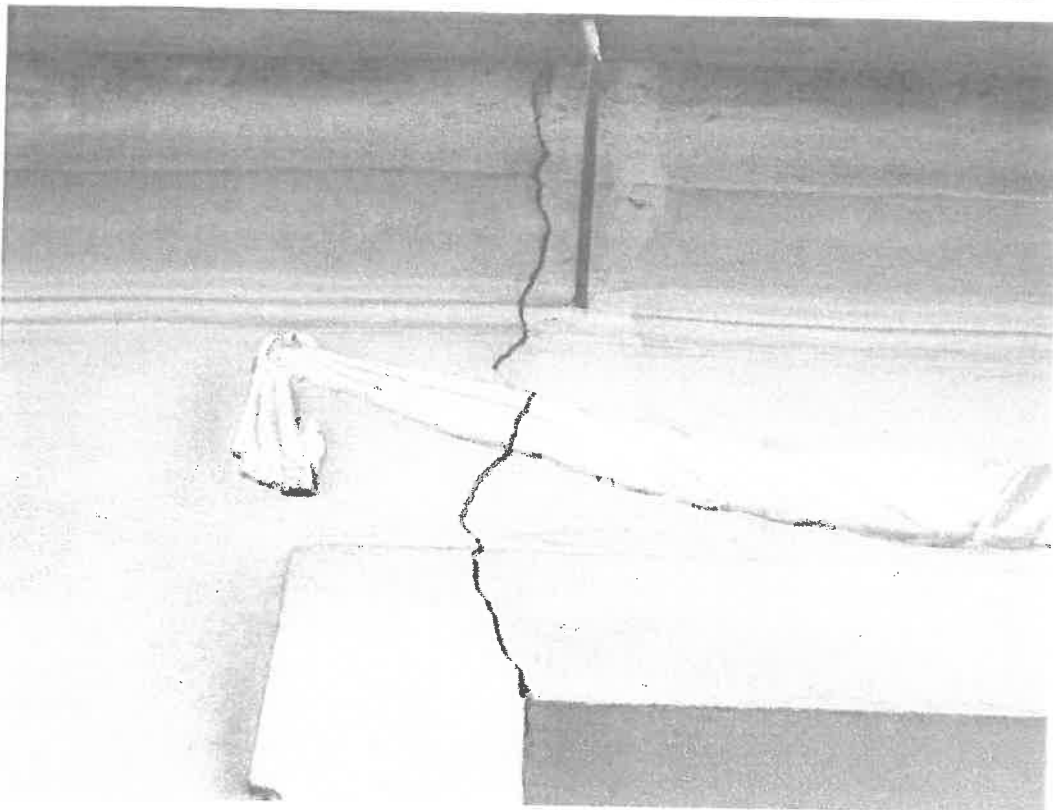
10. Dokumentacja fotograficzna

Fot. 1 Elewacja frontowa, zwrócona na ul. Rybaki. Widoczne silne zawilgocenie tynów w dolnych partiach.

Fot. 2 Zbliżenie na nieestetyczne uzupełnienie w obrębie detalu architektonicznego.

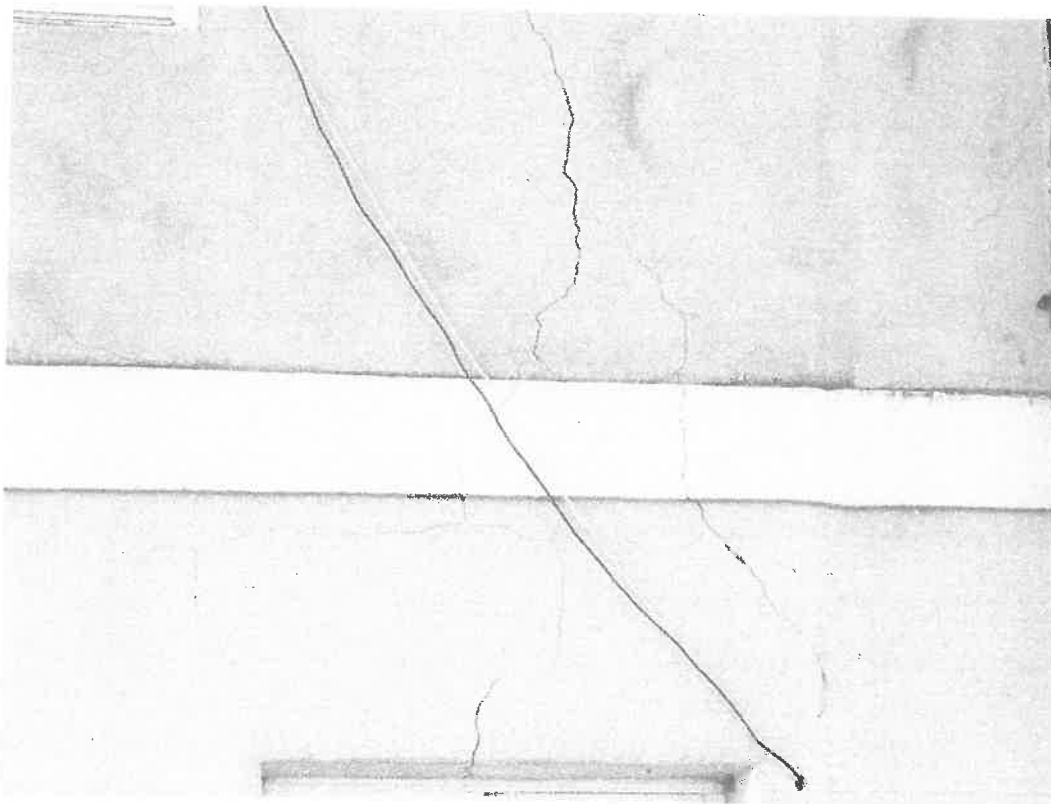
Fot. 3 Zbliżenie na pęknięcie elewacji.

Fot. 4 Zbliżenie na ubytki i zniszczenie detalu architektonicznego.

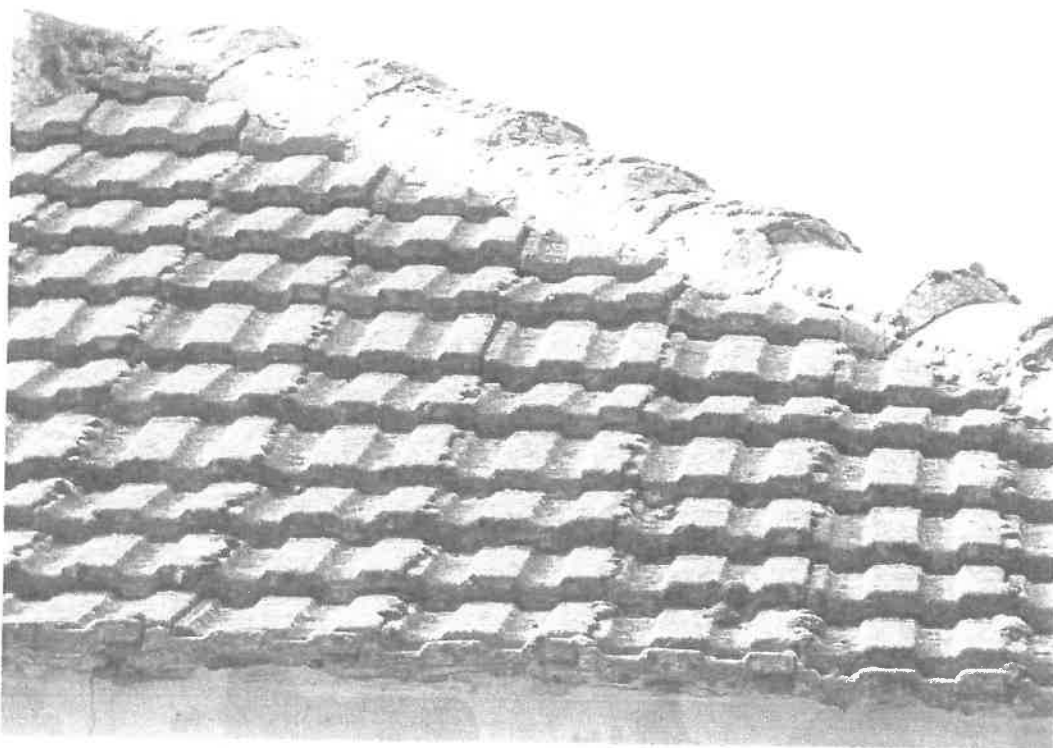
Fot. 5 Niewłaściwy, szpecący elewację system mocowania rynny, na hakach.

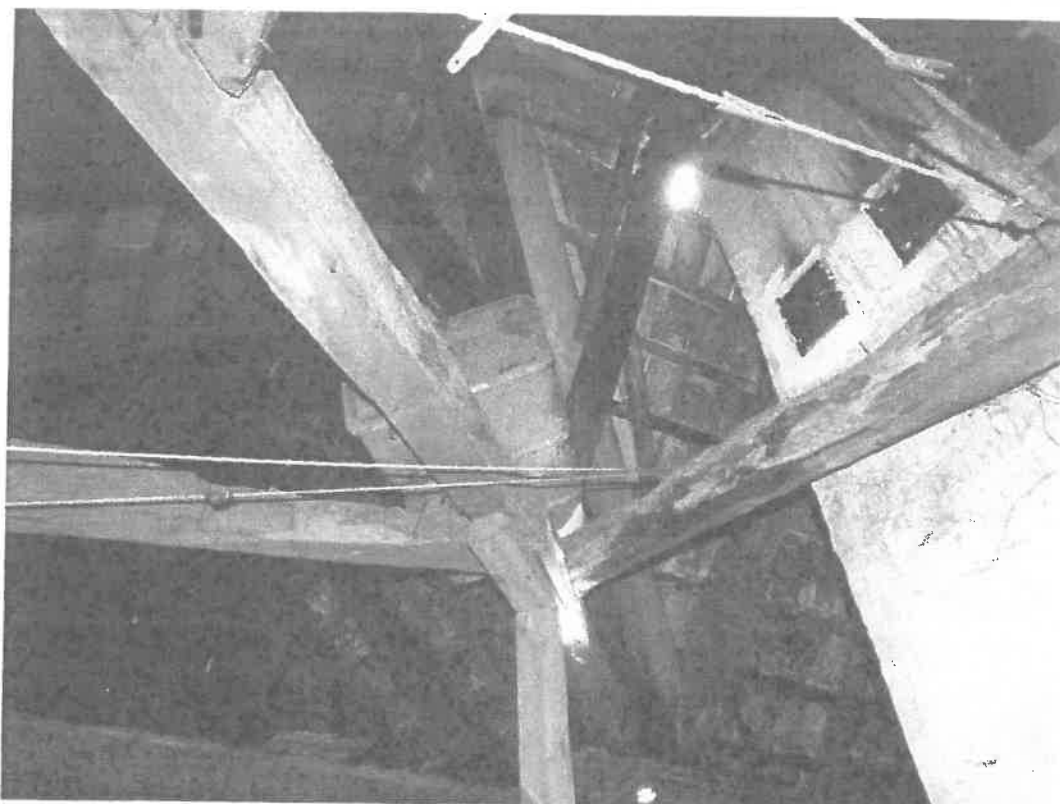
Fot. 6 Zbliżenie na spękania tynków. Widoczny przewód na elewacji.

Fot. 7 Zbliżenie na ubytek w obrębie gzymsu koronującego oraz drewniany gzyms od strony ul. Browarnej. Widoczne przewody na elewacji.

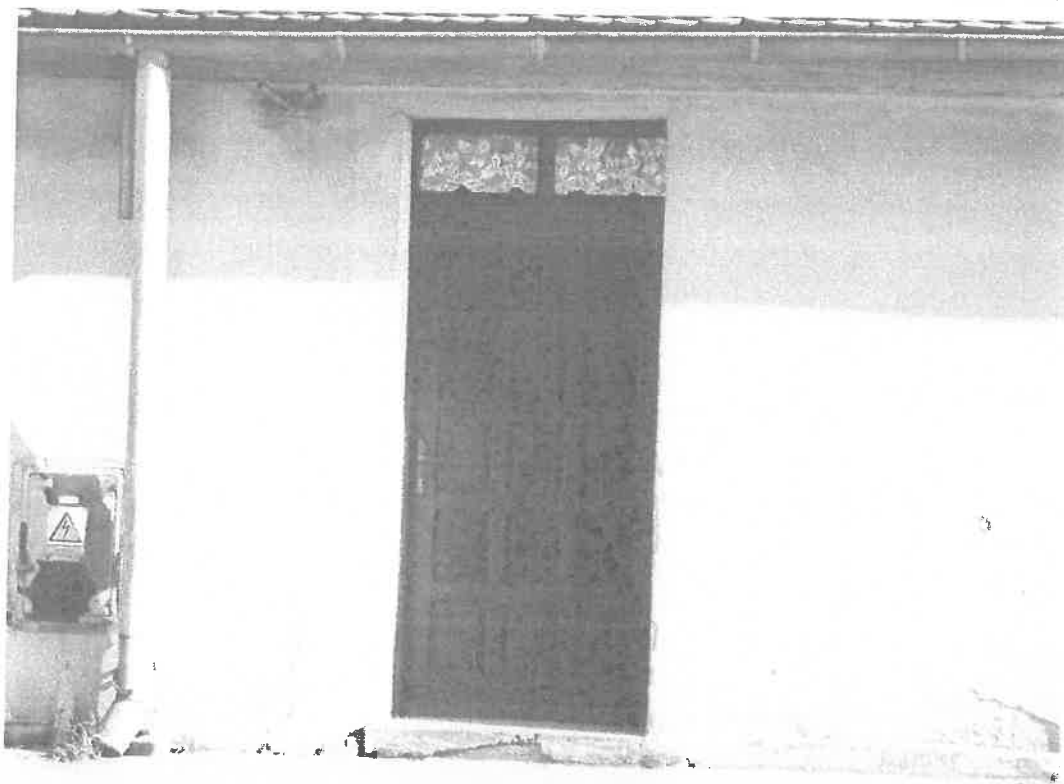
Fot. 8 Zbliżenie na poszycie dachu z dachówki betonowej.

Fot. 9 Fragment więźby dachowej z widocznymi wtórnymi naprawami, uszkodzeniami belek. Widoczne prześwity w poszyciu.

Fot. 10 Zabytkowa stolarka drzwiowa w elewacji frontowej. Widoczne skrzywienie drzwi.

Fot. 11 Drzwi w elewacji zachodniej.

Fot. 12 Współczesne, niepasujące do obiektu drzwi i daszek w elewacji tylnej, wschodniej.

Fot. 13 Zabudowa szczytu płytą OSB wyższego członu od strony ul. Browarnej.

Fot. 14 Dachówka na gzymsie w obrębie elewacji szczytowej, południowej.

11. Spis fotografii

- Fot. 1** Elewacja frontowa, zwrócona na ul. Rybaki. Widoczne silne zawilgocenie tynków w dolnych partiach.
- Fot. 2** Zbliżenie na nieestetyczne uzupełnienie w obrębie detalu architektonicznego.
- Fot. 3** Zbliżenie na pęknięcie elewacji.
- Fot. 4** Zbliżenie na ubytki i zniszczenie detalu architektonicznego.
- Fot. 5** Niewłaściwy, szpecący elewację system mocowania rynny, na hakach.
- Fot. 6** Zbliżenie na spękania tynków. Widoczny przewód na elewacji.
- Fot. 7** Zbliżenie na ubytek w obrębie gzymsu koronującego oraz drewniany gzyms od strony ul. Browarnej. Widoczne przewody na elewacji.
- Fot. 8** Zbliżenie na poszycie dachu z dachówki betonowej.
- Fot. 9** Fragment więźby dachowej z widocznymi wtórnymi naprawami, uszkodzeniami belek. Widoczne prześwity w poszyciu.
- Fot. 10** Zabytkowa stolarka drzwiowa w elewacji frontowej. Widoczne skrzywienie drzwi.
- Fot. 11** Drzwi w elewacji zachodniej.
- Fot. 12** Współczesne, niepasujące do obiektu drzwi i daszek w elewacji tylnej, wschodniej.
- Fot. 13** Zabudowa szczytu płytą OSB wyższego członu od strony ul. Browarnej.
- Fot. 14** Dachówka na gzymsie w obrębie elewacji szczytowej, południowej.